

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 14 lipca 2015 r. (data złożenia pisma w administracji Aresztu Śledczego w L.) powód A. Z. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Dyrektora Aresztu Śledczego W.-M. w W. kwoty 30.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę podczas pobytu w Areszcie Śledczym W.-M. w W. w okresie od 22 października 2014 r. do 01 grudnia 2014 r.

Powód zarzucił, że we wskazanym okresie przebywał w Areszcie Śledczym W.-M. w W., gdzie był umieszczony w celach wieloosobowych, zaś na jednego osadzonego przypadało ok. 2 m² powierzchni mieszkalnej. W celach mieszkalnych jak również w oddziale szpitalnym był osadzony z osobami palącymi tytoń, chociaż on sam jest osobą niepalącą. Dym tytoniowy wywołał u niego podrażnienia układu oddechowego, problemy z oddychaniem i kaszel. Nadto powód wskazał, że w celach mieszkalnych kącik sanitarny był oddzielony od pozostałej części celi jedynie parawanem, a zamiast drzwi do kącika zawieszona była rozsuwana tkanina. Zdaniem pozwanego takie urządzenie kącika sanitarnego powodowało brak intymności i naruszenie godności powoda. Powód wskazał również, że podczas pobytu w areszcie pobawiony był przez 12 godzin dziennie dostępu do elektrycznego oświetlenia. Przebywanie w takich warunkach spowodowało u powoda naruszenie poczucia godności, wywołało stres, który powoduje obniżenie nastroju, a w konsekwencji doprowadziło do znacznego pogorszenia jego stanu zdrowia poprzez negatywną samoocenę.

(pozew – k. 1-3)

Postanowieniem z dnia 26 września 2015 roku Sąd Rejonowy dla Warszawy M. w W. zwolnił powoda A. Z. od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych w całości.

(postanowienie, k. 12)

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany potwierdził, że powód przebywał w okresie od 22 października 2014 r. do 01 grudnia 2014 r. w Areszcie Śledczym W.-M., stwierdził jednak, że powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego w każdej z cel, w której przebywał powód była większa niż 3 m². Pozwany wskazał, że powód w czasie przebywania w celach nr 23 i 25 znajdujących się w pawilonie mieszkalnym B-III miał dostęp do kącika sanitarnego oddzielonego od reszty pomieszczenia parawanem o wysokości 2 metrów. Natomiast kącik sanitarny w pawilonie E-II w celi 12, w której również powód przebywał, był odgradzony zabudową stałą wysoką na ok. 1,5 m, co umożliwiała zachowanie intymności podczas korzystania z toalety. W celach, w których przebywał powód była zamontowana sprawna wentylacja grawitacyjna, a okna posiadały możliwość swobodnego otwierania. Cele były wyposażane w sprzęt kwaterunkowy posiadający właściwości użytkowe, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 lutego (...). w sprawie warunków bytowych osadzanych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Pozwany wskazał, że zgodnie z obowiązującym w areszcie porządkiem wewnętrznym w oddziałach szpitalnych i izbie chorych obowiązuje całkowity zakaz palenia tytoniu i posiadania wyrobów tytoniowych. W oddziale szpitalnym, na którym przebywał powód nie było odstępów od tego zakazu, a w dokumentacji medycznej nie odnotowano skarg na palenie tytoniu przez osadzonych.

(odpowiedź na pozew – k. 65-67)

Ustanowiony dla powoda pełnomocnik z urzędu pismem z dnia 20 stycznia 2017 r. podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie i wniósł o zasądzenie na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

(pismo pełnomocnika powoda z 20.01.2017 r. – k. 207-210)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód A. Z. przebywał w Areszcie Śledczym W.- M. w okresie od 22 października 2014 roku do 01 grudnia 2014 roku. Do aresztu został przeniesiony w związku z prowadzonym w areszcie leczeniem. Przez cały okres pobytu był osadzony w celach w pawilonach mieszkalnych oraz oddziale szpitalnym z zachowaniem normy 3m² na osadzonego. Powód był osadzony w następujących celach:

1. w dniach 22 października 2014 r. – 28 października 2014 r. pawilon A-II cela 11 o powierzchni 11,35 m², w której przebywało 3 osadzonych;
2. w dniach 28 października 2014 r. – 12 listopada 2014 r. pawilon B-III cela 25 o powierzchni 7,96 m², w której przebywało 2 osadzonych;
3. w dniach 12 listopada 2014 r. – 13 listopada 2014 r. pawilon B-III cela 23 o powierzchni 9,09 m², w której przebywało 3 osadzonych;
4. w dniach 13 listopada 2014 r. – 01 grudnia 2014 r. pawilon E-II cela 12 o powierzchni 28,60 m², w której przebywało od 4 do 7 osadzonych.

Cela nr 12 w pawilonie E-II znajdowała się w oddziale szpitalnym aresztu.

(dowód: notatka służbowa – k. 68; notatka służbowa – k. 75)

W celach, w których przebywał powód znajdowały się kąćki sanitarne przeznaczone do załatwiania potrzeb fizjologicznych i higieny osobistej. W celi nr 11 w pawilonie A-II kąćki sanitarny był całkowicie obudowany i wyposażony w drzwi.

(dowód: zeznania powoda: k. 174 i nagranie na płycie DVD – k. 176)

W celach nr 23 i 25 w pawilonie B-III kąćki sanitarny oddzielony był od reszty celi parawanem wykonanym z materiału, umocowanym na metalowym stelażu, o wysokości ok. 2 m, zaopatrzonym w kotarę w całości oddzielającym go od reszty celi. W celi nr 12 w pawilonie E-II kąćki oddzielony był zabudową stałą wysokości ok. 1,5 m.

(dowód: sprawozdanie z postępowania wyjaśniającego – k. 72-74)

W celach, w których przebywał powód był wyłączany prąd na 12 godzin w porze nocnej. W celach znajdowało się oświetlenie elektryczne.

(dowód: zeznanie powoda k. 174 i nagranie na płycie DVD – k. 176)

Powód przy przyjęciu do aresztu zadeklarował, że nie pali tytoniu.

(okoliczność bezsporna)

W Areszcie Śledczym W.-M. w W. osadzonym zezwala się na palenie wyrobów tytoniowych wyłącznie w wyznaczonych celach mieszkalnych, a w oddziałach szpitalnych i w izbie chorych obowiązuje całkowity zakaz palenia tytoniu i posiadania wyrobów tytoniowych.

(dowód: zarządzenie nr (...) Dyrektora Aresztu Śledczego w W.-M. z dnia 01 października 2014 r. – k. 76-77)

W celi nr 25 w pawilonie B-III powód był osadzony z osobą palącą papierosy. Na prośbę powoda współosadzony w tej celi palił przy oknie i powstrzymywał się od palenia w porach posiłków.

(dowód: zeznanie powoda k. 174 i nagranie na płycie DVD – k. 176)

W celi nr 12 w pawilonie E-II powód był osadzony z kilkoma osobami, które paliły papierosy, wśród nich osobą taką był P. Ż..

(dowód: zeznanie świadka P. Ż. – k. 32-33 i nagranie na płycie CD k. 31 akt Sądu Rejonowego w Kwidzynie I Cps 42/16; zeznanie powoda k. 174 i nagranie na płycie DVD – k. 176)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty i ich kopie, złożone przez pozwanego do akt sprawy, odnośnie których strona powodowa nie wypowiedziała się, a tym samym nie kwestionowała ich prawdziwości i zgodności z oryginałami. Częściowo Sąd uwzględnił również twierdzenia faktyczne powoda zawarte w jego zeznaniach. Sąd ustalił, że powód przebywał w celach, w których sporadycznie inni osadzeni palili tytoń. Okoliczność ta została potwierdzona przez świadka P. Ż., którego zeznania w ocenie Sądu były szczerze, gdyż ten nie miał żadnego interesu by zeznawać na korzyść powoda. Nadto należy wziąć pod uwagę, że w toku procesu powód i świadek P. Ż. przebywali w różnych zakładach karnych, a zatem powód nie miał możliwości by przed złożeniem zeznań przez świadka treść tych zeznań z nim omawiać lub sugerować odpowiedzi.

Sąd nie dał wiary zeznaniom powoda odnośnie negatywnych skutków „biernego palenia” na stan jego zdrowia. Nawet gdyby przyjąć, że w celach w których przebywał powód, zdarzało się palenie tytoniu, to brak jest podstaw do przyjęcia, że incydenty te prowadziły do narażenia na uszczerbek zdrowia powoda, bądź, że uszczerbek taki wywołały. Żaden z dowodów nie potwierdził wersji powoda, jakoby wskutek przebywania w celi z osobami palącymi doznał „podrażnienia układu oddechowego, co skutkowało problemami z oddychaniem i problemy z kaszlem”. Tak poważne objawy, o których zeznawał powód, nie mogły nie zostać zauważone przez współosadzonych i personel, musiałyby też być odnotowane w aktach powoda. Dlatego też zeznania powoda w tym przedmiocie należało uznać za oczywiście niewiarygodne. Mając to na uwadze Sąd uznał, iż powód nie odczuwał uciążliwości z powodu przebywania w celi dla osób palących lub też uważał tę niedogodność za mało istotną.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Powód żądał zadośćuczynienia za krzywdę polegającą na naruszeniu jego dóbr osobistych w postaci godności. Powód opierał zatem swoje roszczenia na dyspozycji art. 23 k.c. i art. 24 k.c. oraz art. 448 k.c.

Zgodnie z przywołanym art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. W świetle powołanego przepisu katalog dóbr osobistych ma charakter otwarty. Nie budzi zatem wątpliwości, że oprócz wymienionych w art. 23 k.c. dóbr, ochronie podlega także godność. Warto w tym miejscu także podkreślić, że ochrona godności i sfery życia prywatnego została wprost przewidziana wśród przepisów o wolnościach, prawach i obowiązkach człowieka zawartych w Konstytucji RP. Stosownie bowiem do treści art. 30 Konstytucji, przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. Natomiast według art. 24 § 1 k.c., ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny, co z kolei reguluje treść art. 448 k.c.

Wskazać w tym miejscu należy, iż przesłankami udzielenia ochrony dóbr osobistych przewidzianej w art. 24 k.c. są: istnienie dobra osobistego, zagrożenie lub naruszenie tego dobra oraz bezprawność tego zagrożenia lub naruszenia. Przy czym wszystkie powyższe przesłanki muszą zaistnieć łącznie, zaś ciężar dowodzenia rozłożony jest w ten sposób, że pierwsze dwie przesłanki odpowiedzialności udowodnić musi powód dochodzący ochrony, natomiast na

pozwany spoczywać będzie ciężar udowodnienia, że naruszenie dóbr osobistych nie było bezprawne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2008 r., I CSK 319/07, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 r., V CSK 431/06). Dodatkowo należy stanowczo podkreślić, iż zasądzenie zadośćuczynienia ma charakter fakultatywny i od oceny Sądu opartej na analizie okoliczności konkretnej sprawy zależy przyznanie pokrzywdzonemu ochrony w tej formie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 11 stycznia 2007 roku, I ACa 833/06).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy trzeba wskazać, iż powód dochodzący w niniejszym postępowaniu zadośćuczynienia za krzywdę, podniósł, że jego dobra osobiste zostały naruszone poprzez przebywanie przez niego w przeludnionej celi, palenie tytoniu przez innych osadzonych, niewłaściwe i niezapewniające prywatności wydzielenie kącika sanitarnego oraz przez brak prądu i oświetlenia elektrycznego w celi.

Odnosnie twierdzeń powoda jakoby przebywał on w przeludnionych celach należy wskazać, że pozwany przedstawił notatkę służbową zawierającą wykaz cel, w których przebywał powód, z której wynika, że powód nie przebywał w celach, w których powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego byłaby nie większa niż 3 m².

Zgodnie z art. 110 kodeksu karnego wykonawczego powierzchnia celi przypadająca na skazanego musi wynosić nie mniej niż 3m². Sąd jako bezpodstawne ocenił twierdzenie powoda, że minimalna powierzchnia mieszkalna przypadająca na jednego osadzonego, tj. 3 m², winna być liczona po odjęciu powierzchni celi zajętej przez sprzęt kwaterunkowy, taki jak łóżka czy taborety. Sprzęt kwaterunkowy, w jaki wyposażane są cele, jest elementem niezbędnym i w części służy on każdemu osadzonemu indywidualnie, a w części jest do wspólnego użytku wszystkich osadzonych w danej celi. Powód korzysta zatem z przypadającej na niego powierzchni mieszkalnej w dwojaki sposób: poruszając się po niej, czy zajmując ją fizycznie w inny sposób oraz przez umieszczenie na tej powierzchni sprzętu kwaterunkowego, wydanego do indywidualnego bądź zbiorowego korzystania przez powoda. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 02 października 2015 roku V ACa 164/15 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 kwietnia 2013 roku I ACa 1238/12). Jak wynika z przedstawionej przez pozwanego dokumentacji, powód przebywał w trakcie osadzenia w celach, w których na jednego osadzonego zawsze przypadało więcej niż 3 m². Wbrew zatem twierdzeniom powoda nie był on osadzony w warunkach przeludnienia.

Odnosząc się do twierdzeń powoda jakoby kąciki sanitarne w celach, w których przebywał nie zapewniały niezbędnej intymności korzystania stwierdzić należy, że twierdzenia te są bezpodstawne.

Sąd ustalił, że w celach 23 i 25 w pawilonie B-III kącik sanitarny był oddzielony parawanem o wysokości 2 metrów. W tych celach powód przebywał od 28 października 2014 do 13 listopada 2014 r. czyli 16 dni. W pozostałych zaś celach kącik sanitarny był oddzielony zabudową stałą.

Ekspozycja w pozwie – zdaniem powoda, niewłaściwa organizacja pomieszczenia sanitarnego także nie została przez Sąd uwzględniona z uwagi na brzmienie § 28 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 roku w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. Nr 152, poz. 1493). Sąd uznał bowiem, że oddzielenie sanitariatu od pozostałej części celi parawanem spełnia wymogi prywatności i swobodnego korzystania w rozumieniu wyżej powołanego przepisu. Z istoty odbywania kary pozbawienia wolności wynika zaś konieczność znoszenia uciążliwego postępowania innych współwięźniów za co odpowiedzialności z pewnością nie może ponosić pozwany. W ocenie Sądu bezzasadne jest twierdzenie powoda, że sposób wydzielania kącika sanitarnego, z którego korzystali wszyscy osadzeni naruszał jego godność i prawo do intymności. Ponadto zachowanie pozwanego polegające na oddzieleniu kącików sanitarnych od reszty pomieszczenia kotarą nie było bezprawne, gdyż znajdowało umocowanie w § 28 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności. Przepis ten nie nakłada na administrację zakładu karnego obowiązku zapewnienia oddzielnych toalet lub murowanych kącików sanitarnych. Jediną wytyczną, jaką zawiera ów przepis jest usytuowanie sanitariatów w sposób zapewniający ich niekrepujące użytkowanie. Kącik sanitarny powinien gwarantować intymność, nieskrepowane użytkowanie, aczkolwiek jedynie w minimalnym, podstawowym stopniu (tak Sąd Apelacyjny w Białymstoku w uzasadnieniu wyroku

z dnia 20 grudnia 2013 r., sygn. I ACa 617/13). W ocenie Sądu wymóg ten został spełniony. Podkreślić trzeba nadto, że z ustaleń Sądu wynika, że tylko w celach 23 i 25 kącik sanitarny oddzielony był od reszty celi parawanem, a nie stałą przegrodą. W celi 25 powód przebywał tylko przez 14 dni i to wraz z jednym tylko osadzonym, zaś w celi 23 przez 2 dni. Ewentualne uciążliwości mogły zatem trwać maksymalnie 16 dni, a to nie stanowi podstawy do zasądzenia zadośćuczynienia.

Powód podnosił również, że sam będąc osobą niepalącą przebywał w celach z osobami, które paliły tytoń w jego obecności. Według powoda palenie tytoniu przez innych osadzonych powodowało u niego problemy z układem oddechowym, w tym ciągłymi atakami kaszlu.

Zgodnie z rozdziałem IX zarządzenia nr (...) Dyrektora Aresztu Śledczego W W.-M. z dnia 01 października 2014 r. (k. 76) osadzonym zezwala się na palenie tytoniu w miejscach do tego przeznaczonych. Palić można wyłącznie w wyznaczonych celach mieszkalnych.

Przy przyjęciu do Aresztu, z każdym osadzonym jest przeprowadzana rozmowa. Zadawane są pytania o nałogi, w tym o palenie tytoniu. Adnotacja o tym fakcie jest zapisywana na wewnętrznej dolnej części okładki akt osobopoznawczych cz. B. Taka adnotacja widniała w teczce powoda (fakt bezsporny). Jak wynika z zebranego materiału dowodowego powód przebywał w celach z osobami palącymi tytoń. Dotyczyło to jego pobytu w celi nr 25 pawilonu B-III i celi nr 12 pawilonu E-II. W ocenie Sądu okoliczność, że współosadzeni palili tytoń w celi, w której przebywał powód nie obciąża jednak pozwanego, który przecież zakazał palenia tytoniu w celach do tego nie wyznaczonych. Sąd nie ustalił również by fakt przebywania przez powoda w celach z osobami palącymi miało dla niego jakiegokolwiek negatywne skutki, zwłaszcza negatywne skutki zdrowotne. Tym samym należy stwierdzić, że nawet jeśli powód przebywał w celach z osobami palącymi to jego dobra osobiste naruszały te osoby, a nie pozwany, a nadto przebywanie w celi z osobami palącymi nie spowodowało naruszenia dóbr osobistych powoda.

Kwestią sporną w niniejszym postępowaniu było także zapewnienie odpowiedniego oświetlenia w celi. Powód wskazywał, iż było ono niewystarczające, jednakże nie podał żadnych danych (dotyczących ilości zamontowanych żarówek czy też ich mocy), które pozwoliłyby zweryfikować jego twierdzenia w tym zakresie. Powód stwierdził nadto, że prąd był wyłączany tylko w porze nocnej. Ponadto, nie przedstawił również żadnych dowodów na okoliczność tego, że w czasie pobytu w Areszcie Śledczym wzrok powoda faktycznie uległ pogorszeniu oraz dowodów, które pozwoliłyby powiązać przyczynowo kwestię ewentualnego pogorszenia wzroku powoda oraz stanu oświetlenia w Areszcie Śledczym.

Opierając się na zasadach logiki i doświadczenia życiowego wnioskować należy, że skoro każda cela wyposażona jest co najmniej w jedno okno, to z pewnością powód miał dostęp do światła dziennego umożliwiając mu czytanie. Nawet jeśli w ocenie powoda światło dzienne w celi nie pozwalało powodowi na czytanie i pisanie to mógł on zwrócić się do władz zakładu karnego z prośbą o zapewnienie światła sztucznego. Nie wykazano (ani też nie twierdzono), by powodowi odmawiano dostępu do tego rodzaju oświetlenia o nasileniu oczekiwanym przez powoda. Nie można więc uznać, by wskutek odmowy dostępu do prawidłowego oświetlenia warunki pobytu powoda w odosobnieniu związanym z odbywaniem kary pozbawienia wolności mogły być uznane za niehumanitarne i naruszające godność powoda.

Z powyższych powodów powództwo wywiedzione przez A. Z. okazało się niezasadne i należało je oddalić, o czym Sąd orzekł w pkt 1 wyroku

Biorąc pod uwagę okoliczności niniejszej sprawy, w tym sytuację finansową powoda, a przede wszystkim fakt przebywania w zakładzie karnym i brak dostępnego dla niego zatrudnienia, Sąd na podstawie art. 102 k.p.c. postanowił nie obciążać powoda kosztami procesu. Przepis art. 102 k.p.c. wskazuje, że w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Kwestia zastosowania art. 102 k.p.c. pozostawiona jest orzekającemu sądowi z odwołaniem się do jego kompetencji, bezstronności, doświadczenia i poczucia sprawiedliwości. Ocena w tym zakresie ma charakter dyskrejonalny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności i może być podważona przez sąd wyższej instancji w zasadzie jedynie wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa (vide: postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 10 października 2012 roku, I CZ 66/12, LEX nr 1232749; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2012 roku, IV CZ 69/12, LEX nr 1232622). W ocenie Sądu w niniejszej sprawie zaszły podstawy by nie obciążać powoda kosztami procesu, o czym orzeczono w pkt 2 wyroku.

W pkt 3 wyroku Sąd orzekł o przejęciu nieuiszczonych kosztów sądowych w wysokości 1.500 zł na rachunek Skarbu Państwa na podstawie art. 113 ust 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych ze względu na okoliczność, że powód był zwolniony od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych w całości i braku podstaw by obciążyć tymi kosztami stronę pozwaną.